

Friskare Skärgårdshav med gips

Forskning har visat att gipsspridning på åkrar är en lovande metod för vattenskydd. Det är ett snabbare, effektivare och billigare sätt att minska fosforbelastningen från åkrarna än de metoder som används i dag. Projektet SAVE – *Bättre vattenkvalitet i Skärgårdshavet med gips* – utreder hur väl gipsspridningsmetoden lämpar sig för omfattande användning och för att förbättra Skärgårdshavets och hela Östersjöns tillstånd.

Projektet samlar in erfarenheter av användningen av gips och kompletterar tidigare vattenundersökningar. Det omfattande pilotprojektet genomförs i samarbete med jordbrukarna och projektets effekter på vattenkvaliteten i avrinningsområdet följs upp. Utgående från resultaten gör man upp en plan för användningen av gips i kustområdena i södra Finland som en del av lantbrukets miljöersättningsystem.

- Med hjälp av gips kan man rätt så förmånligt minska Skärgårdshavets årliga fosforbelastning med uppskattningsvis en tredjedel. Därför vill vi utreda närmare hur väl gipset lämpar sig för en så här omfattande användning, konstaterar professor Markku Ollikainen vid Helsingfors universitet.

Ett lämpligt avrinningsområde för forskningsprojektet hittades i Aura, Lundo och Pemar i Egentliga Finland, i området kring Savijoki å. Man kontaktade jordbrukarna i området, och fler än 50 jordbrukare beslutade sig för att gå med i pilotprojektet. Under hösten ska man sprida ut gips på 1 550 hektar åkermark. Jordbrukarna har förhållit sig positiva till gipsexperimentet och man har tillsammans reflekterat över många praktiska frågor i samband med gipsspridningen.

När gips, dvs. kalciumsulfat, löser upp sig i åkermark förbättras markens struktur och fosfor binds lättare till markpartiklarna så att växterna kan använda det. Erosionen och urlakningen av fosfor minskar, vilket förebygger övergödningen av vattnen. Urlakningen av organiskt kol minskar också. Eftersom gips innehåller sulfat kan man bara använda det i avrinningsområden som leder ut till havet. Havsvattnet har naturligt en hög sulfathalt.

- Utöver fosforhalten och mängden markpartiklar följer vi också upp sulfathalten i åvattnet, och vi undersöker hur sulfathalten påverkar organismerna i vattnet med hjälp av laboratorieexperiment. Vi vill försäkra oss om att gipset inte är skadligt för organismerna i åarna, berättar specialforskare Petri Ekholm vid Finlands miljöcentral.

Projektets största pådrag sker i höst, när 6 200 ton gips transporteras med långtradare från Siilinjärvi direkt till gårdarna och sedan sprids ut på åkrarna. Produktionen av fosforsyra i Yaras fabrik i Siilinjärvi ger som biprodukt gips som är fri från tungmetaller och som kan användas på åkrarna. Jordbrukarna sprider antingen gipset själva, eller så sköter lokala entreprenörer det mellan skörden och det andra höstarbetet på åkrarna.

Projektet SAVE genomförs i samarbete mellan Helsingfors universitet och Finlands miljöcentral. Det treåriga projektet finansieras av miljöministeriet och ingår i statsminister Juha Sipiläs regeringsprograms spetsprojekt för återvinning av näringsämnen och skydd av vattendrag. SAVE ingår också i projektet NutriTrade som finansieras av EU-programmet Central Baltic och leds av John Nurminens stiftelse. Yara donerar hälften av gipset som används.

Följ projektet:

Projektets webbplats: <http://blogs.helsinki.fi/save-kipsihanke/>

Facebook: [SAVE-kipsihanke](#)

Twitter: [@savekipsihanke](#)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

SYKE
Finlands miljöcentral

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

NutriTrade
Nutrient Offsetting for the Baltic Sea

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Interreg
Central Baltic